

BR

2018

M.A. First Semester Examination

Sanskrit

Course – 1.1

Full Marks—40

Time—2 Hours

The figures in the right hand side margin indicate marks.

1. अधःस्थितेषु मन्त्रेषु एकस्य ऋषिच्छन्दो-देवतानिर्देशपूर्वकं संस्कृतभाषया व्याख्या कार्या : 5
(a) स नः पितेव सन्वऽग्ने सूपायनो भव।
सचस्वा नः स्वस्तये॥
(b) पावका नः सरस्वतो वाजभिवाजिनोवती।
यज्ञं वष्टु धियावसुः॥
(c) वायवा योहि दर्शतमे सोमा अरकृताः।
तेषां पाहि श्रधी हवम्॥
2. अधोलिखितेषु एकविनियोगवाक्यं विशदीक्रियताम्: 4
(a) आधाने तृतीयेष्टौ प्रथमाज्यभागस्यानुवाक्या सूक्तगता तृतीया।
(b) अग्नीषोमप्रणयने "उप त्वाग्ने" इत्यादिकोऽनुवचनोयस्तृचः।
(c) सारस्वते तृचे या प्रथमा सान्वारम्भणीयेष्टौ सरस्वत्याः पुरोऽनुवाक्या।
3. इन्द्रस्य स्वरूपं समुपस्थाप्यताम्। 7
अथवा
आश्विनतृचस्य तथा च वैश्वदेवतृचस्य विषयवस्तु सम्यग् विव्रियताम्।

[P.T.O.]

[2]

4. द्वयोः स्वराः साधनीयाः 2x2=4
दीदिविम्, रिशादसम्, धियम्, पुरोहितम्, पूतदक्षम्
5. मनु-ऋषभोपाख्यानं कस्मिन् ब्राह्मणे समुपलभ्यते? आख्यानमिदं वर्णयित्वा अस्य याज्ञिकतात्पर्यं संस्कृतभाषया विश्वद्यताम्। 1+7+2=10

अथवा

- नाचिकेतोपाख्यानं संक्षेपेण वर्णयित्वा तत्रोपलब्धं नचिकेताग्नेः फलं संस्कृतभाषया विवृणुताम्। 8+2=10
6. अधोलिखितासु एका पंक्तिः व्याख्येयाः 4
- (a) नास्येष्ट्यापूर्ते क्षीयेते।
(b) तस्माद्वाप्येतर्हि पितरं पुत्रा निष्ठावोऽववदितेत्येवाचक्षेते।
(c) सोऽदक्षत दक्षिणां प्रतिगृह्य।
7. त्रयः प्रश्नाः संस्कृतभाषया समाधेयम् : 3x2=6
- (a) नाचिकेताख्यानस्य कस्मिन् ब्राह्मणे अन्तर्भावः? तत्र कस्मिन् प्रपाठके वर्णितमिदमाख्यानम्?
(b) दक्षिणा कतिविधा तत् नामत उल्लिख्यताम्।
(c) नाभानेदिष्टः विद्यालाभार्थं कुत्र गतवान्? तस्य भ्रातरः सम्पत्तिविषये तं किमुक्तवन्तः?
(d) नाचिकेतसः पितुर्नाम किमासीत्? स नचिकेतसं कस्मै दत्तवान्?
(e) मनोः ऋषभे कस्य प्रतिष्ठा आसीत्? असुराणां पुरोहितद्वयस्य नाम लिख्यताम्।
(f) "तान्येतानि सहचराणीत्याचक्षेते"-कुत्र उपलभ्यते वाक्यमिदम्? अत्र 'सहचराणि' इति पदस्य अर्थः विवृणुताम्?

BR

2018
M.A. First Semester Examination
Sanskrit
Course – 1.2

Full Marks—40

Time—2 Hours

The figures in the right hand side margin indicate marks.

1. Answer **any one** of the following : 10x1=10
 - (a) Prepare a note on the Philosophical elements embedded in the Vedic literature.
 - (b) Write a note on the principles of arrangement of RKmantras.
 - (c) What is the meaning of the term 'Vedāᅅga? Write a note on the Kalpa Vedāᅅga.
2. Write short notes on (**any one**) : 6x1=6
 - (a) Gopatha Brāhmana
 - (b) Kathopaniᅅad
 - (c) Aitareya Āranyaka
3. Answer in short **any two** of the following : 2x2=4
 - (a) Name two prātiᅅākhyas of the Sāmaveda.
 - (b) Name two Brāhmana of ᅅgveda.
 - (c) Give two other names of the Atharvaveda.
 - (d) Name two Śulba sūtras of the Black yajurveda.

[P. T. O.]

[2]

4. विधिभागस्य प्रामाण्यं पूर्वपक्षनिरसनपूर्वकं यथा सायनाचार्येण प्रदर्शितं तत्तु सयुक्तिकं प्रदर्शयताम्।

12

अथवा

वेदस्य लक्षणं प्रमाणञ्च ऋग्वेदभाष्यभूमिकायाम् पूर्वपक्षनिरसनपूर्वकं यथा सायनेन प्रदर्शितं तत्तु सयुक्तिमुपस्थापयताम्।

5. यथेच्छं सूत्रद्वयं संस्कृतभाषया व्याख्यायताम् :- 4x2=8

- (a) अचेतनेऽर्थबन्धनात्
(b) अविशिष्टस्तु वाक्यार्थः
(c) ऊहः
(d) आकालिकेप्सा

BR

2018

M.A. First Semester Examination
Sanskrit
Course – 1.3

Full Marks—40

Time—2 Hours

The figures in the right hand side margin indicate marks.

1. (a) शब्दानां प्रतिपत्तौ प्रतिपदपाठ उपायो भवितुमर्हति न वेति सुरगिरा
विचार्यताम्। 10

अथवा

- (b) शब्दस्य ज्ञाने धर्म आहोस्वित् प्रयोगे—संस्कृभाषया
समाधीयताम्।
2. यथामति कस्यचनैकस्य व्याख्या कार्याः 6
- (a) रक्षार्थं वेदानामध्येयं व्याकरणम्।
(b) स वाग्वज्रो यजमानं हिनस्ति।
(c) ऊहः खल्वपि।
3. द्वयं सुरगिरा समाधेयम्: 2x2=4
- (a) अथ शब्दानुशासनमित्यत्र अथशब्दस्य कोऽर्थः?
(b) शब्दानुशासनस्य मुख्यप्रयोजनानि कानि?
(c) शब्दानुशासनं कथं कर्तव्यम्?
(d) सिद्धे शब्दार्थसम्बन्धे इत्यत्र सिद्धशब्दस्य कोऽर्थः?

[P.T.O.]

[2]

4. सूत्रद्वयं व्याख्येयम्। 2x3=6
(a) एचोऽयवायावः।
(b) वृद्धिरेचि।
(c) अकः सवर्णे दीर्घः।
(d) एङः पदान्तादति।
5. समूत्रं द्वयोः साधनप्रक्रिया प्रदर्शनीया। 2x2=4
गवाग्रम्, शिवेहि, प्रेजते, उपैहि।
6. व्याख्यायताम्: 6
(a) पूर्वत्रासिद्धम् इति लोपशास्त्रस्यासिद्धत्वान्न स्वरसन्धिः।
अथवा
(b) तेन अवैहि इति वृद्धिरसाधुरेव।
7. यथामति द्वयोः संस्कृभाषया समाधानं कर्तव्यम्: 2x2=4
(a) शकन्ध्वादिषु पररूपं वाच्यम् इति बार्तिकस्य कोऽर्थः?
(b) तस्य परमाग्रेऽङितम् इति सूत्रे तस्य इत्यनेन कस्य ग्रहणं स्यात्।
(c) टिसंज्ञा कस्य भवति?
(d) कस्मिन् परे इकः स्थाने यणादेशः स्यात्?
-

BR

2018

**M.A. First Semester Examination
Sanskrit
Course – 1.4**

Full Marks—40

Time—2 Hours

The figures in the right hand side margin indicate marks.

1. Attempt **any one** of the following : 10
 - (a) Which one is earlier between the Rāmāyaṇa and the Mahābhārata? Put reasons in support of your answer.
 - (b) Make a short survey on the Fable literature in Sanskrit.
2. Answer **any one** of the following : 6
 - (a) Give a brief account of the Agnipurāṇa.
 - (b) Write a short note on Bhāravi's Kīrātārjunīya.
3. Answer **any two** of the following : 2×2=4
 - (a) In which metre is Meghadūta written? Define that metre (छन्दः).
 - (b) Name two Mahākāvya of Kālidāsa.
 - (c) Name any two Lyrics of Sanskrit literature except Meghadūta.
 - (d) How many Mahapurāṇas are there in Sanskrit literature? Name any one of them.

[P.T.O.]

[2]

4. Answer *any one* of the following : 10
- Make a short discourse on the Prose-romance composed in Sanskrit.
 - Prepare a note on the contribution of India to Sanskrit Vyākaraṇa.
5. Attempt *any one* of the following : 6
- Prepare a comprehensive note on the Uttaraṛāmacarita.
 - Make a short discourse on the works of Āyurveda in Sanskrit.
6. Attempt *any two* of the following : $2 \times 2 = 4$
- Name any one Historical kāvya and its author.
 - Name any four dramas of Bhāsa.
 - Name any two important characters of Mudrārākṣasa. Who is the author of this drama?
 - Name the works of king Harṣa.
-

BR

2018
M.A. First Semester Examination
Sanskrit
Course – 1.5

Full Marks—40

Time—2 Hours

The figures in the right hand side margin indicate marks.

1. अधोलिखितयोः प्रश्नयोः कस्यचित् एकस्य उत्तरं दीयताम् :-
10
(a) भाषापरिच्छेदग्रन्थमनुसृत्य अभावस्वरूपं तस्य भेदाश्च विशदयन्ताम्।
(b) प्रतिपदव्यावृत्तिपूर्वकं कारणलक्षणं विशदयताम्।
2. संस्कृतभाषया एकः कारिकांशः व्याख्येयः :- 6x1=6
(a) पारिमाण्डल्यभिन्नानां कारणत्वमुदाहृतम्।
(b) अन्त्यो नित्यद्रव्यवृत्तिर्विशेषः परिकीर्तितः।
(c) ज्ञानं यन्निर्विकल्पाख्यं तदतीन्द्रियमिष्यते।
3. संक्षिप्तोत्तरं संस्कृतभाषया लिख्यताम् (कस्यचित् द्वयस्य) :-
2x2=4
(a) पदार्थोद्देशे 'सप्त' इति संख्योल्लेखे किं कारणम्?
(b) विशेषलक्षणं प्रदीयताम्।

[P.T.O.]

[2]

(c) अलौकिकसन्निकर्षः कतिविधः? के च ते?

(d) 'भाषापरिच्छेदः' इति नाम्नः कोऽर्थः?

4. अधोलिखितयोः प्रश्नयोः कस्यचित् एकस्य उत्तरं दीयताम्:-

10x1=10

(a) वेदान्तसारग्रन्थस्य प्रारम्भश्लोकतः ब्रह्मणः कीदृशं लक्षणं प्रकटितं तत् प्रतिपाद्यताम्।

(b) वेदान्तसारग्रन्थमनुसृत्य पञ्चीकरणं व्याख्यायताम्।

5. संक्षिप्तटीका संस्कृतभाषया विरचनीया (काचित् एका) :-

6x1=6

(a) ईश्वरः, (b) अज्ञानस्य शक्तिद्वयम्, (c) सूक्ष्मशरीरम्।

6. संक्षिप्तोत्तरं संस्कृतभाषया दीयताम् (कयोश्चित् द्वयोः):-

2x2=4

(a) वेदान्तशास्त्रस्य विषयः कः?

(b) किं नाम श्रवणम्?

(c) का तितिक्षा?

(d) किं नाम साधनचतुष्टयम्?